

ЕДНА ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ОПИСВАНЕ НА ВЗАИМОВРЪЗКАТА МЕЖДУ НЯКОИ ОТ ПАРАМЕТРИТЕ ПРИ ЛЕЕНЕ С ГАЗОВО ПРОТИВОНАЛЯГАНЕ

ОДНА ИЗ ВОЗМОЖНОСТИ ОПИСАНИЯ ВЗАИМОСВЯЗИ НЕКОТОРЫХ ПАРАМЕТРОВ ПРИ ЛИТЬЕ С ГАЗОВЫМ ПРОТИВОДАВЛЕНИЕМ

A POSSIBILITY TO DESCRIBE THE INTERACTION BETWEEN SOME PARAMETERS IN GAS-COUNTER PRESSURE CASTING

н.с. инж. Делчев Т., н.с. инж. Ячков Н., н.с. инж. Станев С., н.с. инж. Петров В.
Институт по металознание "Акад. А. Балеvски" - БАН, София, България
E-mail: geo121@abv.bg

Abstract: Engineering model equalities of the basic gas and hydrodynamic processes in the realization of the method for gas counter-pressure casting on machines series VP are developed. The check of the model equalities are made by aluminum alloy casting. Correction equalities are elaborated. A good coincidence was obtained between measured and calculated values.

KEYWORDS: CASTING, PRESSURE, MODEL, GAS

1. Увод

Процесите свързани с метода за леене с газово противоналягане са добре изследвани на базата на изведените физични модели на процеса. В леярската практика обаче има нужда да бъдат изведени и инженерни равенства получени на базата на реални машини за леене. Това е от значение при разработване на нови технологии за леене и изследването на процесите, свързани с този метод. Динамиката на запълване на формата е определяща за качеството на получаваната леярска заготовка [3]. Изследването на газо- и хидродинамичните процеси при леене с газово противоналягане се разглежда на базата на машините от серията ВП, при следното допускане:

- всички процеси са изоентропийни и квазистационарни, протичащи при установени режими за достатъчно малки интервали от време [5].

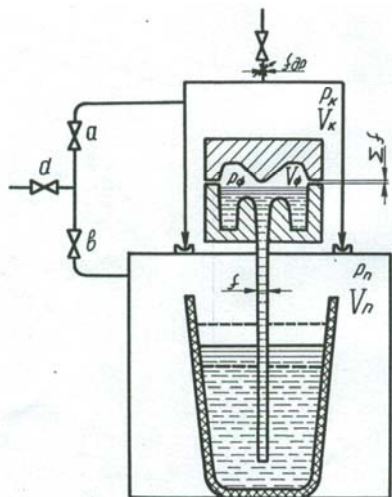
Съставянето на моделните равенства следва технологичната последователност за реализация на метода, при намаляване на налягането в херметизираната камера с формата, схематично изобразен на фиг.1. и при условията на хидродинамично запушване на газовия поток [1]. В този случай за масовия разход на въздух при изтичане през отвор може да се напише:

$$(1) \dots M_{кр.} = 0,49 \cdot f \cdot \sqrt{p_0 \rho_0}, \text{ където}$$

f - е напречното сечение на отвора;

p_0 - налягането на газа в съда;

ρ_0 - плътност на газа.

Фиг. 1. Схема на метода

2. Моделни уравнения за:

2.1. Изменението на налягането в херметичната камера с формата.

При използването налягането в практиката, по време на леене с газово противоналягане, изтичането на газовия поток през отвора на дросела е в критичен режим [1], следователно за масовия разход се получава:

$$(2) \dots M_{кр.} = \mu^* \cdot f_{др.} \cdot \sqrt{p_0 \rho_0}, \text{ където}$$

$f_{др.}$ - е напречното сечение на дросела за леене;

μ^* - приведен коефициент на разхода. За въздуха $V_k \cdot \mu^* = 0,49$.

В резултат на това изтичане, за безкрайно малко време $d\tau$, плътността на газа в камерата намалява с $d\rho_k$, а налягането - с dp_k . Тъй като налягането в камерата с резервоара за стопилка не се променя, между двете налягания възниква разлика, която е енергиен източник за предвижване по металопровода на стопилка с обем $v \cdot f \cdot d\tau$, където v е означена скоростта на стопилката в металопровода, а с f - напречното му сечение. Така обема на камерата ще намалее с тази стойност и за плътността на газа може да се напише равенството:

$$(3) \dots (M_0 - dM_{кр.}) / (V_k - v \cdot f \cdot d\tau) = \rho_0 - dp_k, \text{ където}$$

V_k - е обема на камерата с формата.

След несложни преобразувания, за моделното уравнение описващо изменение на налягането в камерата с формата, се получава:

$$(4) \dots dp_k / d\tau = p_0 \cdot (\mu^* \cdot f_{др.} \sqrt{R \cdot T} - v \cdot f) / V_k.$$

2.2. Изменение на налягането в херметичната камера с резервоара за стопилка.

При запълване на леярската кухня, за време $d\tau$, газовият обем на камерата нараства с $v \cdot f \cdot d\tau$, а налягането намалява с dp_n , откъдето следва равенството:

$$(5) \dots p_0 \cdot V_n = (p_0 - dp_n) \cdot (V_n - v \cdot f \cdot d\tau), \text{ където}$$

V_n - е обема на камерата с резервоара за стопилка, който се променя с броя на отливките n , съгласно равенството:

$$(6) \dots V_n = V_0 + n \cdot V_{отл.}, \text{ където } V_0 \text{ е началният обем}$$

на газовата фаза, а $V_{отл.}$ е обема на отливката.

От (5) след несложни преобразувания се получава равенство:

$$(7) \dots dp_n / d\tau = p_0 \cdot v \cdot f / V_n, \text{ което описва}$$

изменението на налягането на газа в камерата за стопилка.

2.3. Изменение на разликата в налягането между двете камери на машината.

Разликата в наляганята между двете камери $d(\Delta p)$ за време $d\tau$ се определя от равенството:

$$(8) \dots d(\Delta p) = dp_k - dp_n$$

Съгласно равенства (4) и (7) от (8) следва равенство:

$$(9) \dots d(\Delta p)/d\tau = p_0 [(\mu^* f_{\partial p} \sqrt{R \cdot T/V_k} - \nu f \cdot (1/V_k + 1/V_n))].$$

2.4. Изменение на моментната скорост на леене в леяковата тръба.

Създадената разлика в наляганята, съгласно равенство (9) се изразходва за преодоляване на хидростатичното налягане и хидродинамичните загуби и тъй като при леене се използват невисоки скорости, то може да се запише равенство:

$$(10) \dots p_0 [(\mu^* f_{\partial p} \sqrt{R \cdot T/V_k} - \nu f \cdot (1/V_k + 1/V_n))] = \xi \cdot \nu \cdot \gamma \cdot A, \text{ където}$$

γ - е относителното тегло на стопилката;
 ξ - е коефициент, отчитащ хидродинамичните загуби, включително и тези от промяна на температурата на стопилката.

От равенство (10) за моментната скорост ν се получава равенство:

$$(11) \dots \nu = p \cdot \mu^* f_{\partial p} \sqrt{R \cdot T/f \cdot p_0 (1 + \alpha(n))} + V_k \cdot \xi \cdot \gamma \cdot A, \text{ където } \alpha(n) = V_k/V_0 + n \cdot V_{отл}.$$

При запълване на леяковата тръба $A=I$, а $p = p_0$, при запълване на леярската кухня – $A = f/F^*_{\phi}$, а $p = p_0 - \Delta p_{л.тр.}$, където $\Delta p_{л.тр.}$ е изразходваното налягане за запълване на леяковата тръба. F^*_{ϕ} - е приведеното към условен цилиндър напречно сечение на леярската кухня.

2.5. Изменение скоростта на леене ν , при отчитане температурните разлики на газа в камерите на машината.

Известно е, че процесите на леене с реални стопилки съществено се отличават от изотермичните процеси [2, 4]. Отчитането на този факт става чрез въвеждане на корекционни коефициенти. За тази цел нека първо разгледаме промените на температурата между газовите фази от камерата с формата и тази от леярската кухня. Определящо влияние за процеса на леене е плътността на газовата фаза в леярската кухня, която се определя от равенство:

$$(12) \dots \rho_{л.к.} = \rho_0/R \cdot T_{л.к.}, \text{ където } T_{л.к.} - \text{е температурата на газа от леярската форма};$$

Плътността на газа в камерата с леярската форма, извън последната се определя от равенство:

$$(13) \dots \rho_k = p_0 / R T_k, \text{ където } T_k \text{ е температурата на газа в камерата извън формата.}$$

При подаване на команда за леене, започва изпускане в атмосферата на газ с плътност ρ_k , а през вентилационните канали на формата с плътност $\rho_{л.к.}$. Скоростта на газа през вентилационните канали може да се определи от равенство:

$$(14) \dots \nu_{в.к.} = \varphi \cdot \sqrt{2(\rho_{л.к.} - \rho_k)/\rho_{л.к.}} \text{ и тъй като } \rho_{л.к.} <$$

ρ_k , следва че скоростта на газа ще бъде с $\sqrt{\rho_k/\rho_{л.к.}}$ пъти по-голяма от тази определена съгласно разгледаните моделни

равенства, т.е. необходима е корекция с коефициент φ_1 , определен от равенство:

$$(15) \dots \varphi_1 = \sqrt{\rho_k/\rho_{л.к.}}$$

Двигателна сила за предвижване на стопилката към леярската кухня е налягането на газовата фаза в камерата с тигела за стопилка. За скоростта на леене може да се напише равенство:

$$(16) \dots \nu = \xi \cdot \sqrt{2 \cdot (\rho_n - \rho_{л.к.})/\rho_{ст.}}, \text{ където } \rho_{ст.} \text{ е плътността на стопилката.}$$

От анализа на последното равенство, може да се направи

извода, че скоростта на леене ще бъде $\sqrt{(\rho_{л.к.} - \rho_n)}$ пъти по-малка от тази изчислена с моделните равенства. Следователно, за да се отчита влиянието на температурната разлика на газа между камерата с тигела за стопилка и тази от леярската кухня, моделните равенства трябва да се умножават с коефициент φ_2 определен от равенство:

$$(17) \dots \varphi_2 = 1/\sqrt{(\rho_{л.к.} - \rho_n)}.$$

Ясно е, че моделното равенство (11) за скоростта на стопилката ν трябва да се умножава с коефициент $\zeta = \varphi_1 \cdot \varphi_2$

3. Експериментална част

Експерименталната проверка на получените моделни равенства беше извършена върху машина за леене с газово противоналягане тип ВП 400 при леене на алуминиева сплав и запълване на леярска кухня, състояща се от два симетрично разположени паралелепипеда. За целта бяха разработени методики за определяне всички параметри, участващи в моделните равенства. Измерванията се извършиха за три различни сечения на дросела, като за всяко от тях се проведени по пет опита. Резултатите са показани в таблица 1, заедно с теоретично изчислените стойности на параметрите.

4. Изводи

1. Изведени са инженерни моделни равенства, описващи газо- и хидродинамичните процеси, протичащи при леене с газово противоналягане и отчитащи конструктивните параметри на машина ВП 400.

2. Изведени са корекционни формули, даващи оценка за влиянието на различната температура на газа в камерите на машината върху скоростта на леене.

3. Получените експериментални резултати са с добро съвпадение с теоретично получените и са база за по-нататъшни изследвания.

5. Литература:

1. Кирилин В.А., Сычев В.В., Шейндлин А.Е., "Техническая термодинамика", Наука, Москва, 1979.

2. Рыжков Н.Ф., Гини Э.Ч., „Литье методом вакуумного всасывания”, Машиностроение, Москва, 1982.

3. Майоров В.Н., „Динамика заполнения форм с использованием низкого давления”, Литейное производство, 1980, №4, с. 24 - 28.

4. Чуркин Б.С., Шумихин Г.П., и др., „Расчет заполнения форм при литье вакуумным всасыванием”, Изв.Вузов, Черная металлургия, 1979, №1, с. 125 - 128.

5. Яковлев Ю.П., Савченко Е.Г., Одеский Э.Я., „Моделирование процесса заполнения форм при литье под низким давлением”, В кн. „Новое в литье под низким давлением”, Киев, Наукова думка, 1979, с.78 – 80.

Таблица 1

№ на отливка	T_M [°K]	$\tau_{л.тр.}^{изм.}$ [s]	$\tau_{л.к.}^{изм.}$ [s]	$\Delta P_{л.тр.}^{изм.}$ ·10 ⁻⁵ [Pa]	$\Delta P_{л.тр.}^{изч.}$ ·10 ⁻⁵ [Pa]	$\nu_{л.тр.}^{изм.}$ [m/s]	$\nu_{л.тр.}^{изч.}$ [m/s]	$\Delta P_{л.к.}^{изм.}$ ·10 ⁻⁵ [Pa]	$\Delta P_{л.к.}^{изч.}$ ·10 ⁻⁵ [Pa]	$\nu_{л.к.}^{изм.}$ [m/s]	$\nu_{л.к.}^{изч.}$ [m/s]
1	953	5	3	0,18	0,2	0,14	0,12	0,025	0,02	0,470	0,52
2	953	4,8	2,6	0,18	0,2	0,145	0,12	0,0025	0,02	0,54	0,52
3	953	5	2,8	0,19	0,2	0,14	0,12	0,0025	0,02	0,50	0,52
4	951	5,6	2,8	0,19	0,2	0,126	0,12	0,0025	0,02	0,50	0,52
5	953	5,4	2,8	0,19	0,2	013	0,12	0,0025	0,02	0,50	0,52
6	953	5,5	3	0,19	0,2	013	0,12	0,0025	0,02	0,47	0,52
7	953	5,6	2,7	0,195	0,2	0125	0,12	0,025	0,02	0,52	0,52
8	953	5,6	2,6	0,2	0,2	0125	0,12	0,025	0,02	0,54	0,52
9	948	5,7	2,8	0,19	0,2	0,12	0,12	0,025	0,02	0,50	0,52
10	951	5,8	3,1	0,21	0,2	012	0,12	0,0275	0,02	0,45	0,52
11	952	5,5	2,9	0,2	0,2	013	0,12	0,0275	0,02	0,48	0,52
12	953	5,7	3	0,2	0,2	0,12	0,12	0,0275	0,02	0,47	0,52
13	953	5,8	3,1	0,21	0,2	0,12	0,12	0,025	0,02	0,45	0,52
14	953	5,8	3,2	0,205	0,2	0,12	0,12	0,025	0,02	0,44	0,52
$\frac{\sum Xi}{i}$	952,3	5,48	2,88	0,195	0,2	0,128	0,12	0,025	0,02	0,488	0,52